

Zestaw 4 / Szczególna Teoria Względności

1. Cząstka o masie m porusza się z prędkością $3c/5$, natomiast inna cząstka o masie m pozostaje w spoczynku. a) Znajdź energię i pęd obu cząstek w układzie laboratoryjnym. b) Znajdź prędkość środka masy układu. c) Znajdź energię i pęd obu cząstek w układzie środka masy. d) Sprawdź, że znalezione energie i pędy są związane odpowiednimi transformacjami Lorentza. e) Sprawdź, że wartość $E_{tot}^2 - p_{tot}^2$ jest taka sama w obu układach.
2. Cząstka ma prędkość (u'_x, u'_y) w układzie S' , który porusza się z prędkością v względem układu S w kierunku osi x . Wykorzystaj relatywistyczne prawo dodawania prędkości aby znaleźć prawa transformacyjne dla E i p_x oraz pokaż, że $p'_y = p_y$. Wskazówka: Pokaż, że $\gamma_u = \gamma_{u'}\gamma_v(1 + u'_x v)$, gdzie $u = \sqrt{u_x^2 + u_y^2}$ oraz $u' = \sqrt{u_x'^2 + u_y'^2}$.
3. W wyniku zderzenia fotonu o energii E ze spoczywającą cząstką o masie m powstaje jedna cząstka. Jakie są jej masa i prędkość?
4. Cząstka o masie m poruszająca się z prędkością $u = 4c/5$ zderza się z inną cząstką o masie m znajdującą się w spoczynku. W wyniku zderzenia powstaje foton o energii E poruszający się w kierunku prostopadłym do kierunku ruchu pierwotnej cząstki oraz cząstka o masie M poruszająca się w innym kierunku. Ile wynosi masa M wyprodukowanej cząstki? Jaka jest maksymalna możliwa energia fotonu E ?
5. Cząstka o masie M poruszająca się z prędkością $3c/5$ rozpada się na cząstkę o masie $M/4$ i dwa fotony. Jeden z fotonów porusza się w kierunku prostopadłym, natomiast drugi pod kątem θ w stosunku do kierunku ruchu pierwotnej cząstki. Cząstka o masie $M/4$ pozostaje nieruchoma. Ile wynosi kąt θ ?
6. Cząstka o masie M i energii E zderza się centralnie i elastycznie ze spoczywającą cząstką o masie m . Pokaż, że końcowa energia cząstki o masie M jest dana przez:

$$E' = \frac{2mM^2 + E(m^2 + M^2)}{m^2 + M^2 + 2Em}$$

7. Dwie spoczywające cząstki, każda o masie m , znajdują się w odległości x . Następnie jedna z cząstek jest przyspieszana stałą siłą F w kierunku drugiej, aż do momentu zderzenia, w wyniku którego formuje się nowa cząstka. Jak długo trwa ruch przyspieszony cząstki? Jaka jest masa utworzonej cząstki?
Proszę przy okazji rozwiązania tego zadania znaleźć najpierw ogólne wzory na prędkość, położenie i przyspieszenie cząstki od czasu. Warunki początkowe: $l(t=0) = 0$ oraz $v(t=0) = v_0$.
8. Cząstka o masie m , znajdującą się początkowo w spoczynku jest przyspieszana stałą siłą F . Po bardzo długim czasie cząstka osiągnie prędkość bardzo bliską prędkości światła. A więc po tym czasie, cząstka będzie (w przybliżeniu) pozostawała w stałej odległości (mierzonej w układzie laboratoryjnym) za fotonem, który został wyemitowany w chwili $t = 0$ z miejsca z którego wystartowała cząstka. Pokaż, że ta odległość jest równa mc^2/F . Wskazówka: W rozwiązaniu tego zadania proszę wykorzystać formuły wyprowadzone w zadaniu poprzednim.
9. Cząstka o masie m porusza się wzdłuż osi x pod wpływem siły $F = -m\omega^2 x$. Jeśli amplituda ruchu wynosi b , pokaż, że jego okres dany jest przez

$$T = \frac{4}{c} \int_0^b \frac{\gamma}{\sqrt{\gamma^2 - 1}} dx, \quad \text{gdzie} \quad \gamma = 1 + \frac{\omega^2}{2c^2}(b^2 - x^2).$$